

1. Situering

Aquafin is een naamloze vennootschap die in opdracht van het Vlaams Gewest instaat voor de bovengemeentelijke sanering. Hiertoe bouwt zij oa. afvalwaterzuiveringsinfrastructuur en exploiteert deze met het oog op het behalen van de Europese doelstellingen van de KaderRichtlijn Water, die werden vertaald in Vlaamse regelgeving en verder geconcretiseerd in de Stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas (VR 2022 0107 DOC.0739/1TER). Aquafin factureert haar investerings- en exploitatiekosten aan de watermaatschappijen op basis van de zogeheten 'facturatie-overeenkomst'¹. De watermaatschappijen rekenen deze kosten aan aan de burgers via de waterfactuur of ontvangen een compensatie van het Vlaams Gewest via het MinaFonds, de zogeheten werkingstoelage.

Op 1 januari 2023 trad een nieuwe samenwerkingsovereenkomst (SWO) tussen het Vlaams Gewest en de nv Aquafin in voege. Het decreet integraal waterbeleid (DIWB) werd aangepast op 24 juni 2022 (VR 2022 2406 DOC 0709/ 1 tot 4) om het kader te scheppen voor de nieuwe SWO tussen het Vlaams Gewest en Aquafin. De SWO zelf werd op 2 december 2022 goedgekeurd door de Vlaamse Regering ((VR 2022 0212 DOC.1297/5). Gelet op de omvang van de maatschappelijke middelen die naar Aquafin vloeien in het kader van haar opdracht (+/- € 575 miljoen bij BO2025) en de vrijheid samen met de verantwoordelijkheid die via deze samenwerkingsovereenkomst toegekend is aan Aquafin, is ook het toezicht vanuit het Vlaams Gewest op de vennootschap opgenomen in de SWO. Niet onbelangrijk hierbij is het monopolistisch karakter van het bedrijf. Via het DIWB en deze samenwerkingsovereenkomst worden toezichtstaken voor het Gewest toegewezen aan de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM).

Eén van de verplichtingen van Aquafin, is de jaarlijkse opmaak van een Ondernemingsplan dat de doelstellingen en de strategie van de vennootschap en de hiermee gepaard gaande (financiële) inspanningen, risico's en opportuniteiten op korte en middellange termijn vastlegt voor wat betreft de bovengemeentelijke saneringsopdracht. In de SWO wordt verduidelijkt welke informatie minimaal in dit Ondernemingsplan dient te worden opgenomen. Het DIWB bepaalt dat het Ondernemingsplan van Aquafin jaarlijks, samen met het advies van de VMM, ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Dit document bevat het advies van de VMM op het Ondernemingsplan van de nv Aquafin voor het jaar 2025. Voorafgaandelijk worden informatief en om het kader te schetsen de algemene principes van de samenwerkingsovereenkomst tussen de nv Aquafin en het Gewest kort aangehaald en wordt wat algemene informatie met betrekking tot de vergoeding van de nv Aquafin weergegeven.

¹ de Overeenkomst inzake de bovengemeentelijke saneringsplicht ingevolge artikel 6bis, § 4 van het decreet van 24 mei 2002 betreffende water bestemd voor menselijke aanwending dd. 12 april 2005

2. Algemene principes van de samenwerkingsovereenkomst tussen de nv Aquafin en het Vlaams Gewest

2.1. Resultaatgerichte aansturing

Aquafin wordt door het Gewest niet langer aangestuurd via het opdragen van concrete investeringsprojecten, maar aan de hand van duidelijke doelstellingen en meetbare kpi's. De kpi's worden vastgelegd door de Minister bevoegd voor Omgeving op voorstel van de VMM en na advies van de nv Aquafin. Zo werden op 19/12/2023 7 kpi's opgedragen (cfr. 4.2.).

Het al dan niet behalen van deze kpi's heeft momenteel geen financiële impact voor de nv Aquafin. Bedoeling is in de eerste plaats ervaring op te bouwen met het opleggen, opvolgen en evalueren van kpi's. Bij de 5-jaarlijkse evaluatie van de samenwerkingsovereenkomst zal nagegaan worden of een koppeling tussen het al dan niet behalen van de kpi's en de vergoeding van de nv Aquafin opportuun is.

2.2. Managementvrijheid en -verantwoordelijkheid

Aquafin bepaalt zelf hoe ze de aan haar toevertrouwde maatschappelijke middelen inzet om de haar opgelegde doelstellingen te bereiken en krijgt dus meer managementvrijheid. Daartegenover staat meer managementverantwoordelijkheid. Concreet bepaalt Aquafin autonoom welke investeringen en activiteiten het uitvoert in het kader van de bovengemeentelijke opdracht en het behalen van haar doelstellingen en kpi's, alsook de middelen die het hiervoor inzet binnen de contouren gesteld door de Vlaamse Regering. De aan de investeringsprogramma's gekoppelde opvolging van individuele investeringsprojecten door de VMM met technische plannen, meldingen en opleveringen bestaat niet meer en werd vervangen door een sterk vereenvoudigde opvolging op portefeuille- en procesniveau. De verantwoordelijkheid voor het al dan niet behalen van de doelstellingen binnen de voorziene budgetten ligt dan ook integraal bij de nv Aquafin.

2.3. Vergoeding

De vergoeding van Aquafin bestaat uit 2 deelvergoedingen (investeringsbudget en werkingsbudget) en dient om de redelijke kosten te dekken die gemaakt worden bij de uitvoering van haar taken van algemeen belang. De vergoeding dient op een zuinige, efficiënte en effectieve manier te worden aangewend. Aquafin beschrijft in het Ondernemingsplan hoe zij met deze vergoeding plant haar taken van algemeen belang uit te voeren. Hierbij dient zij haar kosten op deze vergoeding af te stemmen, zodat zij haar taken van algemeen belang ook daadwerkelijk kan uitvoeren binnen het toegekende budget. Jaarlijks vindt er een budgetopmaak en een budgetaanpassing plaats om de vergoeding van Aquafin te bepalen. Voorliggend Ondernemingsplan dient dus binnen de financiële contouren van BO2025 te worden uitgevoerd.

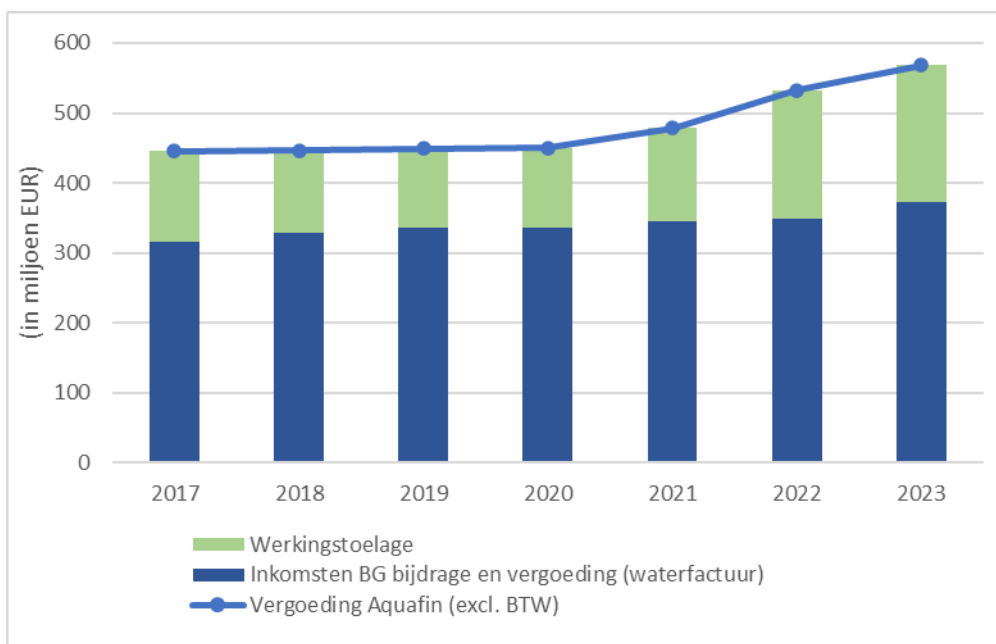
2.4. Toezicht en 5-jaarlijkse evaluatie

In het DIWB en de samenwerkingsovereenkomst wordt eveneens het toezicht op Aquafin beschreven. Nieuw hierbij is de 5-jaarlijkse evaluatie van de uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst door Aquafin. Deze evaluatie bevat zowel kwalitatieve als kwantitatieve elementen en de resultaten ervan worden aan de Vlaamse Regering voorgelegd. Tevens zal bij de 5-jaarlijkse evaluatie worden nagegaan of er een koppeling kan gemaakt worden tussen de vergoeding van Aquafin en het al dan niet behalen van haar doelstellingen. Op vraag van de minister van Omgeving kan ook steeds een tussentijdse evaluatie uitgevoerd worden. De eerstvolgende 5-jaarlijkse evaluatie is momenteel voorzien in 2028 over de periode 2023-2027.

3. Algemene informatie betreffende de vergoeding van de nv Aquafin

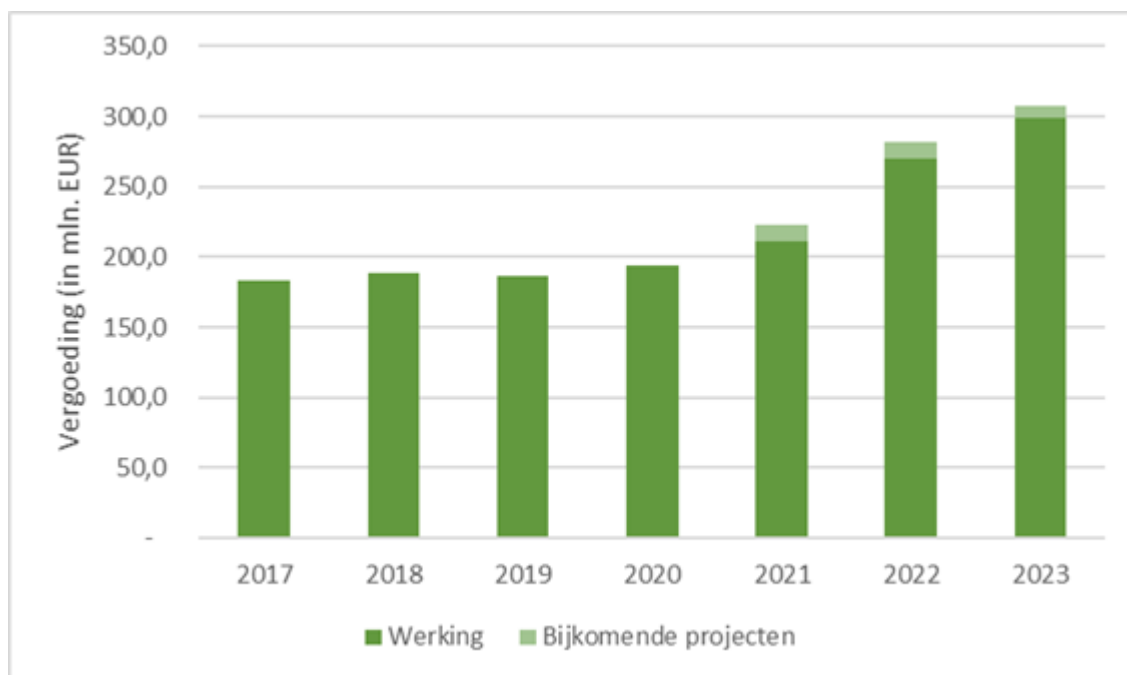
De vergoeding van de nv Aquafin is grotendeels gegarandeerd en voorziet in automatische prijs- en hoeveelhedaanpassingen, alsook een efficiëntiebesparing. Bovendien voorziet de budgetcyclus verschillende tijdstippen waarop Aquafin meerkosten bovenop de vergoeding kan voorleggen.

Onderstaande figuur toont de evolutie van de vergoeding van Aquafin voor de periode 2017-2023, opgesplitst in het gedeelte dat gefinancierd wordt vanuit de waterfactuur en het gedeelte dat gefinancierd wordt vanuit de werkingstoelage.

Vooral wat de vergoeding van de werkingskosten (operationele kosten incl. bijkomende projecten²) betreft, is de toename in de vergoeding de laatste jaren significant (zie onderstaande figuur).

² De middelen toegekend voor de projecten Digital4Us, Assetmanager Vlaanderen, slibmonoverwerker en hergebruik restwater.

Het grootste aandeel van deze stijging in 2021 en 2022 is afkomstig van **indexatie en de evolutie van elektriciteits- en gasprijzen**. In 2022 stijgen de werkmiddelen bijkomend door toegenomen projectmanagement- en personeelskosten, alsook door een **toegestane verlaging van de te behalen efficiëntie**. Ook in 2023 zien we een verdere toename van de vergoeding van de projectmanagementkosten en elektriciteitskosten. Ook de vergoeding van de personeelskosten steeg in 2023 sterk door een toename van het aantal VTE, de jaarlijkse indexatie (+ 11%), alsook een marktjiking van de looncurves (+ 2,7%).

Het is bijgevolg belangrijk om ook naar de toekomst blijvende aandacht te hebben voor het kostenefficiënt inzetten van de middelen en enkel de redelijke kosten te vergoeden.

4. Advies op het Ondernemingsplan 2025

4.1. Investeringsplan

4.1.1. Algemeen

Volgens art 13 van de samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen het Vlaamse Gewest en de nv Aquafin, maakt de nv Aquafin jaarlijks, voor de komende 5 jaar, een investeringsplan op. Eind april 2024 legde de nv Aquafin het Investeringsplan 2025 voor aan de Vlaamse Milieumaatschappij. Dit plan bevat de door de nv Aquafin voorziene investeringen in nieuwbouwprojecten, asset management en energieprojecten.

Het is de decretale opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) om na te gaan of het Investeringsplan werd opgesteld volgens het Gec. DIWB, de samenwerkingsovereenkomst (SWO) en het algemeen belang en of het is opgesteld volgens objectieve criteria. Bij dit Investeringsplan kon, net als voor 2024, deze opdracht nog niet ten gronde worden opgenomen, gelet op beperkt beschikbare informatie. VMM noteert dat Aquafin het voorbije jaar zeker vooruitgang heeft geboekt in het uitwerken en toepassen van haar nieuwe processen betreffende projectmanagement, maar dat een aantal essentiële processen en methodieken nog moeten opgestart of verder uitwerkt worden. Zo werden bijvoorbeeld de projectplanmethodologie en

ramingsmethodiek uitgewerkt en toegepast op nieuwe projecten, maar is er voor VMM nog geen duidelijkheid omtrent methodiek van projectkeuze en de toepassing hiervan voor de opmaak van het Investeringsplan. Dit heeft als gevolg dat VMM momenteel bvb. geen duidelijk zicht heeft op de selectiecriteria voor nieuwe projecten en voortgang van bestaande projecten en of hierbij bijvoorbeeld voor de meest rendementsvolle en ecologisch waardevolste projecten werd geselecteerd.

4.1.2. Invulling opdrachtbudget

Voor wat nieuwbouwprojecten betreft bestaat het Investeringsplan hoofdzakelijk uit projecten die reeds in het verleden door het Gewest werden opgedragen via optimalisatieprogramma's en nog niet werden uitgevoerd. De portefeuille asset management en energieprojecten bestaat integraal uit projecten die door Aquafin zelf werden geselecteerd.

Voor 2025 bedraagt de budgettaire ruimte (opdrachtbudget) op het Investeringsplan om nieuwe projecten op te nemen:

- Bovengemeentelijke nieuwbouwprojecten : 100 miljoen euro
- Lokaal Pact projecten : 140 miljoen euro
- Asset Management : 44,8 miljoen euro

Hier werd door Aquafin invulling aan gegeven voor volgende bedragen:

- Bovengemeentelijke nieuwbouwprojecten : 55,9 miljoen euro
- Lokaal Pact projecten : 69,5 miljoen euro
- Asset Management : 100 miljoen euro

Dit betekent een onderbenutting van het opdrachtbudget voor het IP 2025:

- Bovengemeentelijke nieuwbouw : 44,1 miljoen euro
- Lokaal Pact : 70,5 miljoen euro

Gecumuleerd sinds het IP 2024 is dat een onderbenutting van het opdrachtbudget van :

- Bovengemeentelijke nieuwbouw : 136,2 miljoen euro
- Lokaal Pact : 208 miljoen

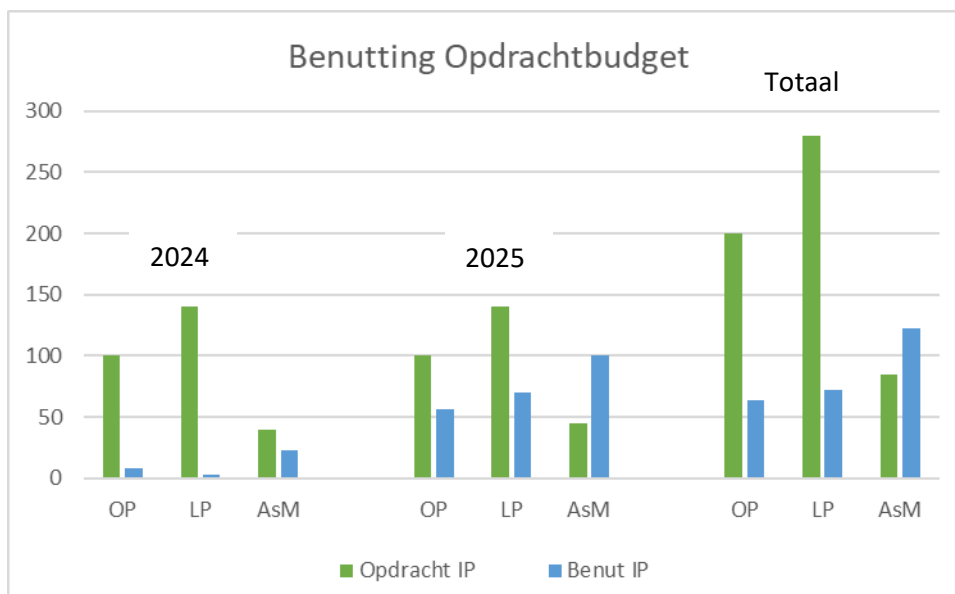
De onderbenutting van het IP 2024 kan immers volgens de samenwerkingsovereenkomst doorgeschoven worden naar 2025:

- Bovengemeentelijke nieuwbouwprojecten : 92,1 miljoen euro
- Lokaal Pact projecten : 137,5 miljoen euro

Voor asset management daarentegen is er een overschrijding van het opdrachtbudget met 37,5 miljoen. Het beschikbaar opdrachtbudget sinds IP 2024 bedraagt immers 62,5 miljoen (17,5 miljoen onderbenutting IP 2024 en 45 miljoen beschikbaar voor IP 2025).

Onderstaande figuur geeft de onder/overbenutting van het opdrachtbudget schematisch weer.

VMM concludeert hieruit dat Aquafin veel meer de nadruk legt op het definiëren van nieuwe asset management projecten dan op nieuwbouwprojecten OP en LP.

Dit betekent niet meteen dat investeringen in nieuwbouwprojecten zullen stil vallen en/of dat de opleveringsbudgetten niet (volledig) zullen benut worden. Aquafin heeft immers volgens het Investeringsplan 2025 nog ongeveer 900 investeringsprojecten in portefeuille voor een geraamd bedrag van bijna 2 miljard euro.

Indien deze onderbenutting echter aanhoudt zal dit op termijn wel leiden tot een afnemende bijdrage aan de kaderrichtlijn water (cfr 4.1.3.).

4.1.3. Bijdrage aan de kaderrichtlijn water

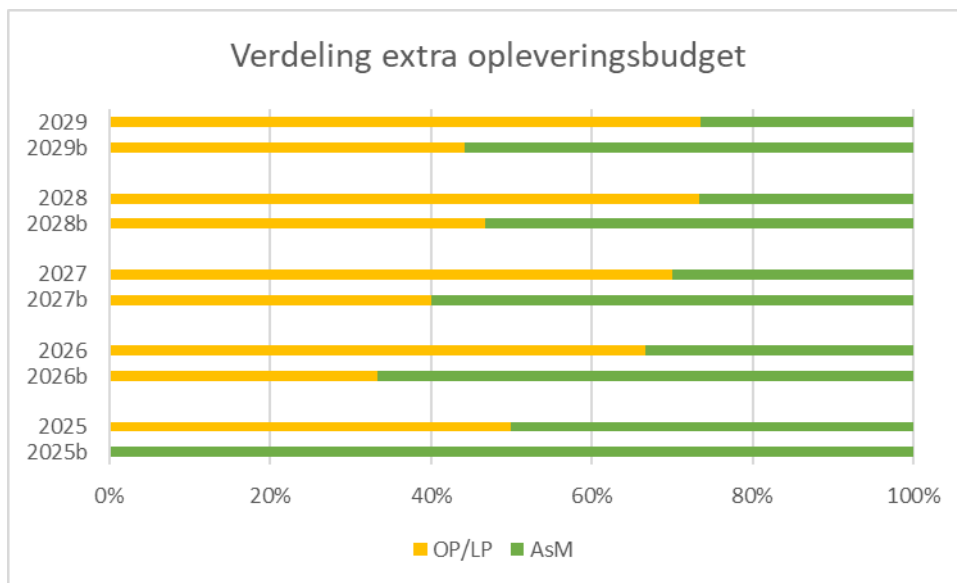
Om invulling te geven aan de doelstellingen opgenomen in de Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 werd door Aquafin **bijkomend opleveringsbudget gevraagd**, meer bepaald een stijging van 189 miljoen euro in 2024 naar 239,8 miljoen euro in 2027 (+93,0 miljoen euro gecumuleerd). **Vanaf 2028 vraagt Aquafin een verdere stijging van het opleveringsbudget naar 292 miljoen euro in 2029** (+ 272 miljoen euro gecumuleerd). De verhoging van het opleveringsbudget voor het jaar 2025 werd bij BO2025 toegekend.

Aquafin geeft echter aan dat de doelstellingen, zelfs met dit toegenomen opleveringsbudget niet kunnen gehaald worden. Voornaamste reden die hiervoor wordt aangehaald is dat er **momenteel reeds voor bijna 700 miljoen euro projecten van het uitvoeringsplan werden aanbesteed** en dat Aquafin daarop niet meer kan bijsturen. Bij het bepalen van de reductiedoelen werden de reeds opgedragen projecten ingerekend als lopend beleid. Het niet uitvoeren van deze projecten zou de gap nog groter maken.

Op vraag van de Minister van Omgeving werd naar aanleiding van deze vaststelling aan Aquafin **per waterlichaam een analyse gevraagd van de huidige stand van zaken**, welke acties er nog moeten genomen worden om de doelstelling voor dat waterlichaam te bereiken en waarom de betreffende acties desgevallend vast zitten. Deze analyse werd in september door Aquafin overgemaakt en wordt door VMM verder opgevolgd, maar doet geen afbreuk aan de doelstellingen van de Stroomgebiedbeheerplannen.

Ondanks het belang van de reductiedoelen, stelt VMM tevens vast dat **Aquafin voorstelt om 60 miljoen (65%) van de bijkomende 93 miljoen tot 2027 (+157 miljoen (58%) van de 272 miljoen euro tot en met 2029) aan asset management te besteden en niet aan nieuwbouwprojecten OP/LP (zie ook 4.1.4.).**

Onderstaande grafiek geeft de procentuele verdeling weer van het bijkomend opleveringsbudget tussen nieuwbouw OP/LP en asset management, volgens het huidige voorstel en het nieuw aangekondigde voorstel (b) van Aquafin.

4.1.4. Asset Management

Zoals geduid onder 4.1.3. wenst Aquafin het toegenomen opleveringsbudget voornamelijk te investeren in asset management. Aquafin geeft aan dat de investeringsbehoeften voor asset management jaar na jaar zullen toenemen en verwijst hiervoor naar de asset health index. **VMM heeft op dit ogenblik echter geen zicht op deze asset health index.** Noch in het Ondernemingsplan, noch in het Investeringsplan wordt de huidige en gewenste asset health index door Aquafin meegegeven, waardoor het niet duidelijk is welk resultaat (= kwaliteitsniveau van de infrastructuur) door Aquafin zal behaald worden bij de besteding van het budget voor asset management.

In het Ondernemingsplan 2025 wordt nu door Aquafin vooropgesteld dat de asset health index voor het volledige patrimonium (zuiveringsinstallaties, pompstations en collectoren/prioritaire rioleringen) tegen eind 2024 beschikbaar zal zijn. Evenwel met dien verstande dat **het grootste deel ervan het resultaat is van een benadering gebaseerd op de leeftijd (met een veronderstelde degradatie en kwaliteit) en niet op de echte toestand afgeleid via conditiemetingen.**

Enkel na analyse van de volledige asset health index kan een gefundeerd oordeel geveld worden over de optimale verdeling van het budget tussen nieuwbouwprojecten en asset management. In elk geval dienen ook de doelstellingen voor de kaderrichtlijn water mee in overweging genomen worden en kunnen beide portefeuilles niet los van mekaar gezien worden.

4.1.5. Energieprojecten

Voor de periode 2024-2028 plant Aquafin bijkomende investeringen in zonnepaneelprojecten, beluchtingsprojecten en energie-efficiënte sturingen. Gezien de energieprojecten veelal een korte doorlooptijd hebben, kan de huidige projectportefeuille nog aangevuld worden met o.m. windturbines en het vervangen van dieselnoodgroepen door batterijen. Beide soort projecten dienen evenwel verder onderzocht te worden op haalbaarheid.

Het ondernemingsplan vermeldt evenwel dat de komende jaren een reductie van klassieke projecten op het fonds verwacht wordt gezien de projecten die kunnen opgedragen worden binnen het kader van de 'afsprakennota energiefonds' grotendeels uitgevoerd zijn. Nochtans lijken er nog veel opportuniteiten. Zo verwijst het ondernemingsplan naar het feit dat **de vernieuwde Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater (ERSA) een eis zal opleggen voor klimaatneutraliteit voor de grootste installaties**. Ook aligneert Aquafin zich op de Europese en Vlaamse doelstellingen rond een reductie van broeikasgasuitstoot van 40% tegen 2030.

Eén van de maatregelen is o.m. de afbouw van het gebruik van fossiele brandstoffen met de uitvoering van een nieuwe slibstrategie door o.m. **het vervangen van de bestaande slibdrogers op aardgas door slibdrogers op restwarmte**. Dit zou leiden tot een jaarlijkse besparing van 17.000 ton CO₂. De VMM ondersteunt projecten die bijdragen tot een klimaatbestendige leefomgeving. Wel heeft ze de nodige bedenkingen bij het kostenplaatje van het project en de bijhorende financiering (o.m. via het energiefonds) (cfr 4.3.).

4.2. Doelstellingen en kpi's

De Minister van Omgeving legde op 19/12/2023 7 kpi's op aan Aquafin. Het betreft meer bepaald :

Effectiviteit van de werking:

- Investerings
 - o Indicator "**Realisatie van de investeringsmachtiging**" : Deze indicator geeft weer in welke mate de nv Aquafin de door de Vlaamse Overheid toegekende investeringsmachtiging effectief realiseert.
- Investerings : Uitbouw nieuwe infrastructuur
 - o Indicator "**Halen van de reductiedoelstellingen**" : Deze indicator volgt de vuilvrachtreductie die via de door Aquafin opgeleverde investeringen gerealiseerd wordt op en evalueert deze in functie van de doelstellingen opgelegd via de Stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas (2022 – 2027) goedgekeurd door de Vlaamse Regering (VR 2022 0107 DOC. 0739).
- Investerings: Beheer Patrimonium -Asset Management
 - o Indicator "**Inventarisatie toestand patrimonium (Asset Health Index)**" : Deze indicator dient te bewaken dat de infrastructuur in goede toestand is en blijft.
- Operationeel beheer
 - o Indicator "**Zuiveringsresultaten**" : via deze indicator wordt nagegaan of de nv Aquafin aan de opgelegde lozingsvoorwaarden van de omgevingsvergunningen voldoet.
- Graad van maatschappelijke dienstverlening
 - o Indicator "**Ontvankelijke klachten en klachtenmanagement**" : deze indicator geeft inzicht in de doorlooptijden van afhandeling van gegronde en ontevankelijke klachten binnen de nv Aquafin.

Efficiëntie van de werking:

- Omgaan met middelen - resources: beheer
 - o Indicator "**Energieconsumptie**" : deze indicator geeft inzicht in het energieverbruik van de nv Aquafin.

- Omgaan met middelen resources – algemeen
 - o Indicator **“Kostenefficiënt financieren”**: deze indicator geeft inzicht in de mate waarin de nv Aquafin marktconform financiert.

Jaarlijks in maart rapporteert Aquafin de resultaten van de kpi's over het voorbije jaar en voegt hierbij het zelfcontrole rapport met de bevindingen van de interne audit omtrent de werking van hun zelfcontrolesysteem. Indien VMM van mening is dat een kpi dient bijgestuurd te worden, wordt een remediëeringsplan gevraagd.

In haar Ondernemingsplan beschrijft Aquafin onder Hoofdstuk 3 de concrete acties die zullen genomen worden om haar doelstellingen te bereiken. VMM geeft hierbij volgende duiding en bedenkingen mee:

- Halen van de reductiedoelstellingen
 Hoewel de uitdagingen groot zijn en Aquafin aangeeft de doelstellingen niet te kunnen halen tegen 2027 met de huidige budgetten, **kies zij er toch voor om de toegenomen opleveringsbudgetten voor een groot deel te besteden aan asset management, en niet aan nieuwbouw** (cfr 4.1.3.)
 Ook bij de invulling van het opdrachtbudget (cfr 4.1.2.) ligt de focus van Aquafin meer op het asset management en minder op nieuwbouwprojecten OP/LP.
Voor VMM zijn echter op dit ogenblik de noden en het gewenste resultaat voor asset management niet duidelijk (cfr ook volgende streepje).
 In het voorjaar van 2024 werd voor wat betreft de kpi 'halen van de reductiedoelstellingen' door VMM aan Aquafin een formeel remediëeringsplan gevraagd dat intussen werd voorgelegd en in 2025 verder zal opgevolgd worden. VMM stelt tevens vast dat in het Ondernemingsplan een divers en ambitieus pakket aan acties inzake voortgang in de reductiedoelstellingen wordt voorgelegd.
- Bewaken dat de infrastructuur in goede toestand is en blijft
 De opgenomen acties hebben in hoofdzaak betrekking op het uitvoeren van risico-analyses en verder in kaart brengen van de toestand van de infrastructuur. **Zoals eerder geded (cfr. 4.1.4.) is er eerst zicht nodig op de huidige en gewenste gezondheidsindex om een gefundeerde uitspraak te kunnen doen over de noodzaak aan een verhoogd asset management budget.**
- Zuiveringsresultaten
 VMM merkt hierbij op dat in het verleden bij mindere zuiveringsresultaten investeringen via zogenaamde herstelprogramma's werden opgedragen door het Gewest. **Deze investeringen zijn op heden nog niet allemaal uitgevoerd, maar werden niet als actie opgenomen.**
- Verminderen van de energieconsumptie
 Aquafin heeft onder meer de middelen van het energiefonds ter beschikking om deze doelstelling te halen. In het ondernemingsplan stelt Aquafin dat zij voor 2025 mikt op een doelstelling van -1% t.o.v. het resultaat van 2024. **VMM geeft mee dat momenteel het gewenste percentage nog niet vast ligt en de vermelding van 1% in het Ondernemingsplan iets te voorbarig is.**

Naast de KPI's die op 19/12/2023 werden vastgelegd door de minister van Omgeving, stelt Aquafin voor de optimalisatie van haar bedrijfsvoering ook een aantal overkoepelende doelstellingen op. Deze doelstellingen worden opgevolgd op het niveau van de raad van bestuur van de vennootschap.

Het betreft meer bepaald:

- Veilige werkomgeving
- Corporate sustainability en voorbereiding op CSRD

- Asset manager Vlaanderen
- NIS-2

Voor wat betreft de implementatie van de NIS-2 richtlijn heeft VMM volgende duiding en bedenkingen :

De NIS (Network and Information Security) 2 -richtlijn is o.m. gericht op een verbetering van de digitale weerbaarheid tegen cyberaanvallen van ondernemingen die essentiële en/of belangrijke diensten of goederen leveren waaronder het zuiveren van afvalwater. Enkele bijkomende sectoren werden toegevoegd als essentieel, waaronder de afvalwatersector. De NIS 2-richtlijn legt o.m. een zorg- en meldplicht op. De Europese lidstaten hebben tot eind 2024 om de richtlijn om te zetten in nationale wetgeving. De organisaties die vallen onder de NIS 2-richtlijn moeten vanaf dat moment aan de zorg- en meldplicht voldoen. Dit houdt o.m. in dat entiteiten een risicobeoordeling uitvoeren, passende maatregelen nemen om hun diensten zoveel mogelijk te waarborgen, en incidenten melden. Hiertoe werd bij de budgetopmaak van 2025 een budget voorzien van 2,0 mln. waaronder 4 VTE. Ook naar de toekomst toe voorziet Aquafin om op structurele basis € 2mln. bijkomende middelen jaarlijks nodig te hebben, wat een sterke verhoging is t.o.v. de initiële raming bij BO 2024.

VMM erkent het belang van cybersecurity en informatieveiligheid en vraagt in het volgende Ondernemingsplan meer duiding bij de geplande concrete realisaties met de bijkomende gevraagde middelen, hoe de wijzigingen die NIS-2 met zich meebrengt tov de informatieveiligheid vòòr NIS-2 de meerkosten verantwoordt en of er geen overlap is met Digital4Us (cfr 4.3).

4.3. Bijkomende projecten

Aquafin vermeldt in haar Ondernemingsplan enkele investeringsprojecten die geen onderdeel uitmaken van het Investeringsplan. Deze projecten konden/kunnen niet gefinancierd worden via de gebruikelijke vergoeding en er moest/moet bijgevolg een bijkomende vergoeding voor voorzien worden. In hoofdstuk 4 wordt voor enkele van deze projecten toegelicht hoe de vergoeding (al dan niet gedeeltelijk) werd voorzien.

Slibmonoverwerker Gent Zeehaven en slibdroging op basis van restwarmte (2026/2027)

Beide projecten maken onderdeel uit van de strategische visie van Aquafin op haar slibverwerking zoals goedgekeurd door haar raad van bestuur in 2018. Hoewel de ecologische meerwaarde en de nood aan een vaste afzetmarkt niet in vraag worden gesteld, is intussen de kostprijs van deze investeringen behoorlijk gestegen (oa. van 20 miljoen naar 130 miljoen voor de slibdrogers) en is VMM van mening dat er geen financiële incentive meer aanwezig is.

Aquafin vermeldt in haar Ondernemingsplan een verhoging van de werkingmiddelen met 13,7 miljoen en geeft aan dat dit reeds werd voorzien via nota Beleidsruimte. VMM benadrukt dat deze middelen nog niet via de gangbare budgetcyclus werden toegekend en er momenteel ook geen zicht is op de samenstelling van het bedrag en de noodzaak ervan.

VMM vraagt in het volgende Ondernemingsplan, meer concrete duiding bij de voorziene efficiënties en besparingen, alsook andere voordelen zoals bvb recuperatie van grondstoffen.

Hergebruik van restwater

Aquafin ontving gespreid over 2023-2024 een bedrag van 5 miljoen euro vanuit Vlaamse Veerkracht middelen via een beslissing van de Vlaamse Regering op 16 december 2022 (VR 2022 1612 VV DOC.0203) om een bijkomende taak van algemeen belang toe te kennen, met het oog het investeren in het beschikbaar maken van restwater (hemelwater en indien regelgevend mogelijk effluent) voor de land- en tuinbouw. De Vlaamse

Regering gaf eveneens opdracht aan Aquafin om over de voortgang van deze opdracht te rapporteren aan de Minister bevoegd voor Omgeving en Landbouw. Aangezien Aquafin aangeeft nog maar een beperkt deel van de middelen te hebben besteed, zal in 2025 de voortgang van het project verder opgevolgd worden via de stuurgroep Samenwerkingsovereenkomst, waar tevens een vertegenwoordiger van de Minister van Landbouw en Omgeving en de VMM aanwezig zijn.

Digital4Us

Aquafin vermeldt in haar Ondernemingsplan dat de recurrente werkingskosten van Digital4Us na implementatie van het project hoger zullen liggen dan voor de implementatie ervan. Nochtans werd door Aquafin in het verleden gewezen op een verhoogde efficiëntie na de implementatie ervan. Aquafin stelde immers dat om de gevraagde efficiëntiewinsten te kunnen blijven realiseren, eerst geïnvesteerd moest worden in de operationele systemen via het Digital4Us project.

Analoog aan de projecten rond slibverwerking vraagt VMM in het volgende Ondernemingsplan om meer duiding op te nemen omtrent de concreet te realiseren efficiënties en besparingen ten gevolge van deze investering.

Gelet op de omvang van het project stelt VMM dat er risico is op overlap, en aldus dubbele vergoeding, met enkele andere (kleinere) IT-projecten waarvoor Aquafin eveneens bijkomend middelen en vte ontving, zoals bijvoorbeeld de implementatie van NIS-2 en de digitalisering van vervoersdocumenten.

4.4. Beschikbaar budget BO2025

De samenwerkingsovereenkomst verduidelijkt dat Aquafin het Ondernemingsplan dient op te maken binnen de beschikbare budgetten, die bepaald worden via de jaarlijkse budgetcyclus. Concreet zal Aquafin het voorliggend Ondernemingsplan dus moeten uitvoeren binnen het budget bepaald bij de budgetopmaak 2025. De budgetbespreking BO 2025 vond plaats op 02.07.2024. Het budget bedraagt 575,4 miljoen euro samengesteld uit 190,8 miljoen euro investeringsmiddelen en 384,7 miljoen euro werkingsmiddelen waarvan 9,6 miljoen voor het contract met Hydria. Het budget van de werkingsmiddelen houdt rekening met een efficiëntiefactor van 0%, i.p.v. de uit het verleden gebruikelijke 1,5%.

Aquafin stelde bij de budgetbespreking BO 2025 voor om de investeringsmachtiging te laten stijgen van € 182,1 miljoen euro in 2023 (actual) naar € 199,8 miljoen in 2025 en tot € 291,5 miljoen in 2029. Het hogere opleveringsbudget voor 2025 is op de budgetbespreking BO 2025 goedgekeurd. Het opleveringsbudget na 2025 wordt de komende jaren bij de respectievelijke budgetopmaak beoordeeld.

De verhoogde investeringsbudgetten 2025-2029 worden wel reeds doorgerekend in de werkingsmiddelen. Aquafin krijgt namelijk via het vergoedingsmodel automatisch hogere werkingsmiddelen toegekend bij hogere -toekomstige- opleveringsbudgetten. Dit om de mogelijks hogere projectmanagement kosten te dekken en zich zo te kunnen voorbereiden op de verhoogde output van investeringen.

4.5. Andere taken dan deze van algemeen belang

Decretaal en via de samenwerkingsovereenkomst wordt bepaald dat het Ondernemingsplan voor wat betreft de taken van algemeen belang wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering ter goedkeuring, na advies van de VMM. De andere delen van het plan dienen ter informatie aan de Vlaamse Regering en de VMM te worden voorgelegd.

Het Ondernemingsplan 2025 behandelt uitsluitend de taken van algemeen belang. Eventuele andere, zogeheten 'commerciële' activiteiten en projecten, worden niet toegelicht.

4.6. Inspanningen om de samenwerking met en de betrokkenheid van stakeholders te verhogen

Via de samenwerkingsovereenkomst werd aan Aquafin een rol als 'matchmaker' toegewezen. Concreet zorgt Aquafin voor voldoende nauw contact en periodiek overleg met de diverse stakeholders, teneinde zicht te hebben op de investeringsplannen uit de sector en door actief een rol op te nemen in het op mekaar afstemmen van deze investeringsplannen met als uiteindelijk doel de snellere uitvoering van investeringen in de sector.

In het Ondernemingsplan worden verschillende acties geformuleerd om de technische en financiële afstemming van de verschillende investeringsplannen te bevorderen.

5. Conclusie

Het door Aquafin gehanteerde budget in het Ondernemingsplan (Hoofdstuk 5.1.) stemt overeen met BO2025.

Aquafin geeft aan onvoldoende middelen te hebben, nu en ook in de toekomst, om haar infrastructuur in goede toestand te houden (asset management). VMM leidt uit het Ondernemingsplan af dat Aquafin in haar interne organisatie reeds stappen zet om meer de nadruk te gaan leggen op het asset management. Bij gebrek aan een asset health index over de volledige infrastructuur, kan VMM momenteel echter geen gefundeerd oordeel formuleren over de eventuele noodzaak aan bijkomende middelen en/of verschuiving van middelen voorzien voor de reductiedoelstellingen. Voor wat betreft de kaderrichtlijn water is het wel duidelijk welke de (financiële) uitdagingen nog zijn. Een aanhoudende onderbenutting van de instroom aan projecten zal op termijn leiden tot een vertraagde bijdrage aan de kaderrichtlijn water.

Voor wat de bijzondere projecten betreft vraagt VMM bij het volgende investeringsplan meer duiding bij de verwachte efficiënties en besparingen ten gevolge van deze projecten. Het gaat immers om grote investeringen die niet via het regulier budget kunnen vergoed worden en waarvoor nog (deels) financiering moet gezocht worden vanaf 2026/2027.